

Työn vuodet

Ihmisyuden tunnustajien ensimmäiset kesäkurssit pidettiin kesäkuussa 1980 Kaavin Ahosenniemellä. Ne olivat osoitus uuden, itsenäisen henkisen ryhmittymän syntymisestä. Katsoimme tietysti kuuluvamme H. P. Blavatskyn alullepanemaan teosofiseen liikkeeseen, mutta itsenäinen asema oli tärkeä kahdestakin syystä: työn ja siitä koituvan vastuun vuoksi. Tahdoimme toteuttaa uusia ideoita eli noudattaa Pekka Ervastin kehotusta keksiä uusia työmuotoja ja myös itse vastata tekemisistämme. Tahdoimme varmistaa, etteivät työmme maailman puolelta nostattamat vastustavat voimat koituisi muiden kuin meidän itsemme kannettaviksi. Tämä oli mielestämme rehellistä menettelyä ja on pätevä ohjenuora tänäkin päivänä.

Tietysti on heti sanottava, että sama käytäntö olisi luonnollisesti ollut toteutettavissa myös Kristosofisen liikkeen sisällä, jos olosuhteet olisivat sen sallineet. Ei meillä ollut aikomustakaan kannattaa taakkojamme kristosofiveljillä silloinkaan, kun vielä olimme Kristosofisen liikkeen yhteydessä. Kristosofisessa työssähän jokainen lopulta ja todellisesti on itse vastuussa tekemisistään elämän ja karman edessä, mutta kun tunnetut syyt olivat johtaneet Martan ja meidät muut erilleen kristosofeista, oli vastuukysymys ulkoisestikin katsoen entisestään selkeytynyt.

Kesällä 1980 olimme siis tilaisuudessa opettelemaan vastuunkantamista kesäkurssien sujumisesta, ja ihan mukavastihan ne kurssit menivät. Yhteishenki ja aatteellinen innostus olivat korkealla ja valoisat näkymät kristosofisen sanoman ja aseettomuusihanteen etenemisestä kansamme keskuudessa väikkyivät mielissä. Totuuden nimessä on kylläkin sanottava, että ylivoimaisesti suurimman vastuun ja taakan kurssien sisällöstä joutui Martta kantamaan, sillä meidän muiden kyky ja harjaantuneisuus osallistua, paitsi kuulijana, oli sangen vähäinen. Myöskään kesäkurssikysymys: ”Mitä ymmärrämme käsitteellä kosmillismystillinen Kristus” ei ollut aivan helpoimmasta päästä, joten se ei kovin mittavia vastauksia kirvoittanut.

Kurssien työjärjestys oli sama kuin kristosofeilla, tuttu ja hyväksi havaittu. Aamulla klo 9–11 vastattiin kesäkurssikysymykseen. Aamukokouksissa Martta ainakin vuosina 1981–85 noudatti tapaa, että hän kommentoi jokaista vastausta heti vastauksen jälkeen. Näin jokainen sai kuin henkilökohtaisen opastuksen tuotuaan ensin esiin omat mietteensä. Martan kommentointi myös varmisti sen, että vastauksia, niiden lyhydestä huolimatta, riitti koko viikoksi, vieläpä niin, että kurssien päätöslauantain aamukokous venyi usein kahta tuntia pitemmäksi. Vain ensimmäisillä kursseilla saatiin vastaukset käytyä läpi jo kolmessa päivässä. Tämä johtui tietysti siitäkin, että vastaajia oli vain 46, kun niitä vuotta myöhemmin oli jo 59.

Ensimmäisten kurssien loppuviikon aamuksi oli sitten varattu muuta ohjelmaa: otteita kirjoista, mm. P. E:n *Kristus meissä* -kirjasta, ja keskusteltiin Irja Turtiaisen johdolla vuosien 1952 ja -55 kristosofikurssien kurssikysymysten pohjalta.

Päiväkokouksissa tutkittiin opiskelukirjaa, joksi Martta oli valinnut J. R. Hannulan *Kysymyksiä ja vastauksia* -kirjan. Martta esitti toivomuksenaan, että Kysymyksiä ja vastauksia -sarjasta tehtäisiin traditio kesäkurssien ohjelmaan, jolla samalla kunnioitettaisiin merkittävää kristosofista työntekijää ja Pekka Ervastin tukijaa J. R. Hannulaa, ja näin sitten tapahtuikin. Nyt 23 vuotta myöhemmin on kurssikirjana sarjan neljäs osa. Mainittakoon vielä, että ennen ensimmäisen opiskelukokouksen alkua Martta esitti kysymyksen, luettaisiinko kerralla yksi vaiko useampia kysymyksiä ja vastauksia, johon eräs kurssilainen vastasi, että parempi on lukea yksi kerrallaan. Tätä menettelyä sitten noudatettiin ja noudatetaan edelleen.

Iltakokouksissa oli esitelmiä, pitempiä ja lyhyempiä, sekä runsaasti taiteellista ohjelmaa: musiikkia ja runoja. Martan suhteen on sanottava, että työntäyteisistä kokouksista huolimatta hänen päiväurakkansa ei vielä ollut ohi, kun iltakokous päättyi. Välipalan jälkeen innokkaita kuulijoita kerääntyi Martan ympärille ilta toisensa perästä, ja usein keskustelut jatkuivat myöhään yöhön. Tämäkin käytäntö jatkui monilla myöhemmilläkin kursseilla ja oli ymmärrettävästi tärkeää etenkin niille veljille, jotka asuivat eri

paikkakunnalla kuin Martta.

Ihmetellä vain täytyy, mistä Martta ammensi ne mahtavat voimavarat, jotka hänen työssään ilmi tulivat, sillä puhuminen ja varsinkin elämän syvimpien asioiden ja ongelmien käsitteleminen on kovaa työtä, etenkin kun sitä tekee, kuten Martta, koko sydämellään. Se vaatii suurta keskitystä ja antaumusta, itsensä unohtamista.

Heti kesäkurssien jälkeen avasivat muutamat veljet Jyväskylän kristosofitemppelissä Aseeton Suomi -näyttelyn. Se oli osana Jyväskylän Kesän tapahtumaa, jonka suojelija oli presidentti Urho Kekkonen. Jyväskylän Kesän ohjelmistoon kuului myös keskusteluja, joihin osallistui mm. Sven Krohn. Helsingin Sanomissa oli artikkeleita, joissa Sven Krohn puhui uudesta uskonpuhdistuksesta, ja muitakin sen suuntaisia lausuntoja annettiin.

Jyväskylän näyttelyn yhteyteen liitettiin myös runsas ohjelmatarjonta. Viitenä iltana peräkkäin oli klo 18.00 tempelissä yleisötilaisuus, jossa esitettiin monipuolinen ohjelmakokonaisuus. Ohjelman alussa oli musiikkia, sitten luentaa Pekka Ervastilta. Tämän jälkeen muutamia runo- ja lauluesityksiä sekä puheenvuoro aseettomuudesta tai pieni esitelmä. Tätä seurasi jälleen musiikkia ja runoja, joiden jälkeen esitettiin päätteeksi jokin Martan lauluista kuoroesityksenä.

Eri paikkakunnilla kiertävää Aseeton Suomi -näyttelytoimintaa jatkettiin läpi kesän. Heinäkuussa avattiin näyttely Sodankylässä, jossa jouduttiin poikkeukselliseen tilanteeseen. Näyttely ehti olla ripustettuna vain yhden päivän, kun kirjastosta, jossa taulut olivat, ilmoitettiin, että teokset oli otettu alas joitakin ikoneja lukuun ottamatta. Syynä oli, että kunnassa tahdottiin olla väleissä armeijan kanssa; olihan Sodankylä varuskunta paikkakunta. Seuraus oli, että näyttely keskeytettiin ja taulut siirrettiin Pelkosenniemelle, jossa ne saivat olla esillä sovittun ajan. Tämän episodin jälkeen alettiin Martan ehdotuksesta kierrättää näyttelyä vain talvisaikana, jolloin kesät jäivät vapaiksi kesäkurssseja ja myöhemmin myös kesäteatteria varten.

Taidenäyttelytoimintaan liittyi syksyllä 1979 jännittävä ja toiveikkaita odotuksia herättänyt tapahtuma. 12.9. oli määrä avata näyttely Helsingin Akateemisessa kirjakaupassa. Noin kahta viikkoa tätä ennen läksivät Paavo Hirvonen, Risto Toivanen ja Jouni Marjanen Helsinkiin levittämään näyttelyjulisteita. Matkan aikana syntyi ajatus mennä tapaamaan presidentti Kekkonen ja ojentaa hänelle juliste henkilökohtaisesti. Päästyään presidentin linnan kahden poliisin luvalla oli pojilla vastassa kolme sotilashenkilöä, joista yksi ilmoitti presidentin olevan juuri palaamassa ulkomailta ja menevän suoraan Tamminiemeen. Poikia kehoitettiin soittamaan UKK:n adjutantille virka-aikana. Paavo päätti, että lähdetään kuitenkin heti Tamminiemeen. Ennen portille menoa he ikään kuin rohkaisuksi lukivat läheisellä rannalla kolme otetta J.R.H:n kirjasta *Vanhan testamentin avain* ja lauloivat Martan laulun Pyhä Mestari. Esittäessään asiansa portinvartijalle kehotti tämä, kuten linnan virkailijakin oli tehnyt, soittamaan adjutantille virka-aikana. Portinvartijan mukaan UKK oli kyllä kotona. Poistuessaan paikalta pojat näkivät vilahdukselta verryttelypukuisen miehen Tamminiemen puistossa. Näyttelyjuliste jäi sillä kertaa Suomen presidentille ojentamatta. Toteamus päivän tapahtumista oli, että presidentti oli vahvasti hallintokoneiston ympäröimä ja ”suojattu” hyviltäkin asioilta ja aloitteilta.

Tapaus kuvasti hyvin ryhmässä vallinnutta intoa ja uskallusta lähestyä vaikka valtion korkeinta johtoa, jos niin tarvittaisiin. Valitettavana pidimme sitä, ettei presidentti ottanut näyttelyyn kantaa. Martta totesikin asiasta jotenkin niin, että ”kansaa tulee ottamaan asian vastaan paremmin kuin hallinto, mutta työtä on paljon tehtävää”.

19.9. presidentin adjutantti soitti Ahosenniemenlelle ja ilmoitti, ettei UKK:lla ole koko näyttelyn aikana aikaa käydä sitä katsomassa.

Kysymykseen, kuinka presidentti muuten asiaan suhtautui, tuli virallissävyyinen vastaus: ”kuten järkevä mies yleensä tällaisiin asioihin suhtautuu”. Viesti pyrki masentamaan mieliä, mutta

totesimme, että masennus on voitettava ja työtä jatkettava.

Samana päivänä kävi Ahosenniemen koulun pihalla 10 armeijan upseeria. He eivät tulleet sisään, katsoivat vain paikkoja ulkona.

Nykykäytännöstä poiketen liittyi tuohon aikaan näyttelyn pystytykseen aina avajaisohjelma, kuten edellä tuli ilmi, joka käsitti puhetta, luentaa ja taiteellisia esityksiä, musiikkia ja runoja. Niinpä näyttelyä pystyttämään lähdettiin aina isommalla joukolla, viiden, kuuden ja seitsemänkin hengen voimin. Kulkuneuvona oli vanha kleinbus, johon mahtuivat niin taulut kuin ihmisetkin.

Sinänsä hyvin palvelleen auton kuntoa ja ikää kuvanee tapahtuma Jyväskylän yliopiston musiikkilaitoksen pihalla. Näyttelyimme oli pystytettynä kyseisen laitoksen aulaan, ja ajoimme pienellä joukolla pihalle ehkä purkamaan näyttelyä tai esittämään jotain ohjelmaa. Saapumisemme muodostui tavanomaista näyttävämmäksi, sillä auton pysähtyessä siitä irtosi sivulla ollut liukuovi ja lensi kolisten asfaltille. Olihan siinä paikalla olleille hieman ihmettelemistä, eikä meidän auttanut muu, kuin koettaa saada ovi sen verran paikoilleen, että autolla saattoi ajaa korjaamolle asti.

Paitsi Aseeton Suomi -näyttelyitä oli Jyväskylässä noina 'Hammaslahden vuosina', eli kesästä 1979 kesään 1981, jolloin Martta asui Hammaslahdessa, muutakin toimintaa. 24.10. 1979 oli Kortepohjan opiskelijakylässä Mikko Nenosen ja paikallisen Sadankomitean järjestämä tilaisuus, jossa meillä oli tilaisuus esittää ohjelmaa. Mukana oli väkeä Ahosenniemeltä, Varkaudesta ja Hammaslahdesta. Myös Martta oli poikkeuksellisesti mukana puhumassa. Tilaisuus oli onnistunut, paikalla oli yleisöä 70–80 henkeä, lähes kaikki opiskelijoita. Tuossa tilaisuudessa Martta tapasi myös metsänhoitaja Esko Jalkasen käyden hänen kanssaan kiintoisan keskustelun.

Martta ja suuri osa porukasta läksivät tilaisuuden jälkeen kotiin, mutta kolme meikäläistä jäi vielä pariaksi päiväksi Jyväskylään, sillä

yliopistolla oli aseistariisuutumisasiheinen keskustelutilaisuus, johon osallistuimme. Kävimme myös tapaamassa kaupungin geodeettia, joka neuvoi meidät lakkautetulle Takakeljon koululle. Kävimme koulua katsomassa todeten sen ainakin päällisin puolin hyväkuntoiseksi. Syy geodeetin tapaamiseen ja muillakin paikkakunnilla tapahtuneisiin suurempien rakennusten etsiskelyihin oli, että tiesimme sellaista jonain päivänä tarvittavan. Yleisenä selviönä ja myös toiveena oli, ettei tuo asumisen suhteen silloin vallinnut 'hajaannusvaihe', jonka aikana Martta asui erossa suurimmasta osasta ryhmää, ikuisesti jatkuisi. Se oli kyllä tärkeä vaihe itsenäistymiskoulun kannalta, mutta mielissä väikkyi pääseminen suuremmalla joukolla saman katon alle, johon voisi muuttaa vielä yhteisössä asumattomiakin veljiä. Hammaslahden kausi olikin pienryhmien aikaa. 13.4.1980 perustettiin Joroisiin neljän hengen ja 1.9.1980 Varkauteen viiden hengen veljeskoti. Ne olivat valmistusta tulevaa varten ja toimivat aina kesään 1981, jolloin asumisasiat järjestettiin uudelleen.

Tulkoon mainituksi, että aivan ilman kommelluksia ei käyntimme Jyväskylässä sujunut. Autossamme oli kesärenkaat, ja eräänä aamuna kylmän yön jälkeen oli katu jäisen liukas. Olimme matkalla *Keskisuomalaisen* toimitukseen tarjoamaan kirjoitusta yleisön osastoon, kun eräässä risteyksessä valot vaihtuivat punaisiksi. Niin sitten kävi, ettei vauhtimme pysähtynyt ajoissa, vaan törmäsimme pellit kolisten edessä pysähtyneen auton perään, ja mitäpä muuta lukikaan auton kyljessä kuin 'Keskisuomalainen'. Olimme aivan kirjaimellisesti törmänneet *Keskisuomalaisen* toimittajaan. Jotenkin kuitenkin katsoimme, että ehkei ole viisasta luovuttaa mielipidekirjoitusta juuri tuolle toimittajalle, sillä se ei ehkä olisi saanut suopeata vastaanottoa tilanteesta johtuen. Kirjoitus lähetettiin myöhemmin postitse. Kolaripaikan lähellä oli onneksi korjaamo, jonne automme työnsimme, ja rikkoutunut jäähdytin korjattiin nopeasti. Henkilövahinkoja ei onneksi kenellekään tullut. Päivän tai parin jälkeen auto oli kunnossa ja pääsimme palaamaan

kotiin.

Hammaslahden vuosina kehitettiin ja toteutettiin myös uusi työmuoto, joka sai nimen Ihminen ihmiselle -ohjelmatilaisuudet. Tuumaan ryhdyttiin joulun alla 1979, ja ideana oli pitää ohjelmallisia kirjanesitys- ja jos mahdollista, myyntitilaisuuksia eri paikkakunnilla. Koska kristosofisen kirjallisuuden esittely oli eräällä tavalla ohjelman pääteema, päätettiin ottaa yhteyttä kirjastoihin, josko niillä olisi halukkuutta yhteistyöhön. Ensin kyselimme puhelimella, mutta pian kävi selväksi, että yhteydenotto tuli suorittaa kirjallisena kirjastolautakunnalle. Työ sai siten järjestyneen muodon, että lääni kerrallaan lähdettiin käymään läpi Suomen kirjastoja pohjoisinta Suomea ja ruotsinkielisiä alueita lukuun ottamatta. Näin tuli kartoitetuksi suurin osa Suomen kirjastoja, eli yhteyttä otettiin noin 280 kuntaan. Myönteisiä vastauksia tuli vähän yli 40, ja ne painottuivat enemmän itäisen Suomen alueille. Ensimmäinen kirjekampanjan tuottama Ihminen ihmiselle -tilaisuus pidettiin Enon kirjastossa 15.1.1980 ja yleisöä oli 12 henkeä. Tätä ennen olivat tosin Varkauden veljet pitäneet esittelytilaisuuden Joroisten kirjastossa kohtalaisella yleisömenestyksellä. Myös muutamia muita aatteen esittelytilaisuuksia oli aiemmin järjestetty esim. Varkaudessa ja Joensuussa, mutta ei vielä Ihminen ihmiselle -otsakkeella.

Ihminen ihmiselle -ohjelma sisälsi alkupuheen, runoutta, musiikkia ja lyhyen esittelyn jostain Pekka Ervastian kirjasta, ja lopuksi yleisöllä oli tilaisuus keskustella ja esittää kysymyksiä. Juuri tämä viimeainittu osuus on aina koettu tärkeäksi Ihmisyys-tunnustajien työssä, on sitten ollut kysymys Ihminen ihmiselle -tilaisuudesta, esitelmästä, puhetilaisuudesta jollekin ryhmälle tai mistä tahansa suorasanaisesta yleisötilaisuudesta. Sitä Marttakin on korostanut ja pitänyt tärkeänä, tekihän hän itsekin nimenomaan keskustelutyötä Varkaudessa kymmenkunta vuotta ja näki, kuinka tärkeää se oli niille, jotka apua tarvitsivat. Tuntuiskin tylyltä yleisöä kohtaan, jos vain sanoisi sanottavansa, pakkaisi tavaransa ja häipyisi paikalta antamatta mahdollisuutta palautteeseen. Elävä kosketus ja vuorovaikutus yleisöön jäisi kokematta ja moni asia, joka olisi voinut selvitä, selvittämättä. Keskustelu ja kysymyksiin vastaaminen on

myös työntekijälle mitä antoisin oppimistilanne. Siinä saa kosketella tietojensa ja tietämättömyytensä rajoja, mikä on hyvin terveellistä, sekä huomaa, mitkä asiat ihmisiä kiinnostavat.

Esitysmatkoihin liittyi joskus dramatiikkaakin. Muistuu mieleen syksyn 1980 ensimmäinen tilaisuus Karkkilassa 16.9. Matkalla katkesi autosta tuulettimen hihna, ja saimme ystävällisiltä saksalaisturisteilta hinausapua huoltoasemalle. Saatuamme auton kuntoon ja lähdettyämme jatkamaan matkaa ryntäsi tielle hirvi, ja vain nopea jarrutus esti törmäyksen. Perille päästyämme olimme noin 20 minuuttia myöhässä, vaikka matkalle oli koetettu varata reilusti aikaa. Yleisö, jota oli 17 henkeä, suhtautui onneksi ymmärtäväisesti, ja illasta kehkeytyi antoisa. Älysimme onneksi soittaa matkan varrelta kirjastoon, joten siellä oli tiedossa syy myöhästymiseemme.

Pidimme tilaisuuksia myös nuorisotiloissa, mutta silloin yleisömäärät olivat paljon pienempiä, ja sattui niinkin, ettei ketään tullut paikalle. Ilmeisesti kirjastoilla eräänlaisina kulttuurikeskuksina oli arvovaltaa, joka sai ihmiset liikkeelle.

Ihminen ihmiselle -työstä kannattaa yksityiskohtana mainita tilaisuus Rautalammilla 14.2.1980. Ohjelman oli määrä alkaa klo 19.00 eli kirjaston sulkeuduttua, mutta olimme lähteneet edelliseltä paikkakunnalta jo aamulla, joten saavuimme Rautalammille jo hyvissä ajoin. Aikaa oli, joten mietimme mitä tehdä. Silloin syntyi ajatus, että mitäs jos koettaisimme myydä kirjoja jossain sopivalla paikalla kunnan keskustassa. Paikka löytyikin, mutta lainkuuliaisina kansalaisina kävimme kysymässä lupaa poliisilaitokselta, ja kun virkavallalla ei ollut mitään tuumaamme vastaan, parkkeerasimme auton SOK:n parkkipaikalle. Pakettiauton takaosa sopi hyvin myyntipöydäksi, jolle kirjat asetettiin. Haimme tietysti luvan myös kyseiseltä kauppiaalta. Kauan meidän ei tarvinnut odotella, kun joukko kristillisiä uskovaisia saapui pitämään omaa ohjelmaansa samaiselle parkkipaikalle. Siinä sitten kaksi aatetta toimi rauhanomaisessa rinnakkaiselossa toisiaan häiritsemättä. Kauppakin

kävi sen verran, että eräs rouva osti *Vuorisaarna*-kirjan, mikä tietysti ilahdutti ja rohkaisi talvisäässä hytiseviä kauppiaita.

Tilanteen yksityiskohdat jäivät mieleen, sillä kyseessä oli tietävästi ensimmäinen kerta, jolloin työmme historiassa myytiin kirjoja toriolosuhteissa. Tämä oli kuin alkusoitto uudelle antoisalle työmuodolle. Olemme sittemmin 'vieneet Pekka Ervastian torille' monta kertaa joistain ulkopuolelta tulleista varoituksista huolimatta. Kirjojen myynti ja ihmisten tapaaminen torilla eri paikkakunnilla on ollut mielenkiintoinen osa aatteellista työtä, ja siinä on erikoisesti kunnostautunut Annikki Lahti Joensuusta.

Noihin 'työn vuosiin' sisältyi myös muuta kauppatoimintaa. 15.9.1980 avattiin Varkaudessa "Kalevan pojat, teosofis-kristosofinen kirja-, taide- ja käsityökauppa", osoitteenaan Relanderinkatu 53. Kaupassa paitsi myytiin myös tehtiin taidetta, niin että ihmisillä oli tilaisuus tutustua taiteilijaan työssään. Kauppaa hoiti pääasiassa Risto Toivanen. Sen vajaan vuoden aikana, jolloin kauppa oli toiminnassa, ei liikevaihto päättä huimannut, mutta tarjosihan se paikallisille uskovaisille uuden käännytyskohteen, ja he käyttivätkin tilaisuutta ahkerasti hyväkseen

Edellä sanotusta lienee käynyt ilmi, että ne pari vuotta, jolloin Martta Hammaslahdessa asui, olivat innostunutta, yritteliästä ja luovaakin aikaa ihmisyyden tunnustajille. Veljet tekivät työtä siellä ja täällä, uusia ideoita syntyi, ja kaiken lisäksi kirjoiteltiin lehtien yleisönosastoihin ennen kaikkea aseettomuuskysymyksestä. Mutta mikä oli Martan, työmme keskushenkilön, osuus tuona aikana, sillä hänhän vietti suurimman osan ajasta kotona eikä heilunut maailmalla kuten monet muut meistä? Niin, Martan työn näkyvästä ulkoisesta osuudesta on tietysti selvä kuva niillä ihmisillä, jotka silloin tai myöhemmin ovat olleet hänen kanssaan kosketuksissa, mutta työn kuvaileminen sanallisesti on haasteellinen tehtävä. Tähän kohtaan sopinee viittaus kristosofisen työn varhempaan historiaan, kuten on tullut tehtyä aiemminkin. Niiden veljien, jotka ovat saaneet työskennellä esim. J. R. Hannulan opastuksella, P. E:n ajasta

puhumattakaan, ei ole eikä olisi ollut vaikea ymmärtää Martan työtä, sillä tietyt piirteet ovat yhteneväisiä kaikkien niiden opettajien työssä, jotka ovat kykeneviä ihmisten henkistä kasvua ohjaamaan.

Martan työtä luonnehdittaessa on eräs sana, joka on otettava lähtökohdaksi ja aina mielessä pidettävä, ja se sana on rakkaus. Martan rakkaus kristosofiseen elämänymmärrykseen, P. E:n ja J.R.H:n opetukseen ja niihin ihmisiin, jotka olivat hänen ympärillään oppimassa ja häntä auttamassa, on aina ollut palava ja ehdoton. Ja tietysti se rakkaus on aina ulottunut laajemmallekin Suomen kansaan ja ihmiskuntaan.

Marttaan sopivat kuin naulan kantaan sanat, joilla Pekka Ervast vuoden 1930 esitelmässään ”Suvaitsevaisuus” kuvaa totuuden tietäjän suhtautumista erilaisiin ihmisiin: ”Sitten on toinen ryhmä, sellaiset ihmiset, jotka ajattelevat ja etsivät, jotka ovat kuin unesta heränneet ja huomaavat elävänsä sokeudessa, vaikka ovat ennen luulleet olevansa Jumalan luona ja Hänen tiedossaan eivätkä nyt kuitenkaan tiedä, mikä totuus on. On suuri joukko sellaisia ihmisiä – esim. me kaikki – jotka näin alkavat etsiä totuutta. Ja kun ihminen alkaa etsiä totuutta, hän alkaa epäillä, hän heittää luotaan vanhat uskomuksensa, hän alkaa mietiskellä, tutkia ja etsiä. Ja silloin hänen asenteensa elämään nähden on aivan toinen. Tällaista ihmistä tietäjähminen katselee aivan toisin kuin edellisiä; hän ei ole heitä kohtaan suvaitsevainen samalla tavoin kuin edellisiä kohtaan. Jos hän olisi suvaitsevainen, silloinhan hän jättäisi etsivät sielut oman onnensa nojaan ja sanoisi: ’Etsikää vain, kunnes löydätte’. Heillekin hän vain näyttää totuuden, mutta samalla hän heille näyttää myös valheen, sen, missä on valhetta, sen, mikä on väärin, mikä erehdyistä. Ja samalla hän antaa totuuden valon loistaa. Sillä tavalla ne ihmiset, jotka ovat etsijöitä, eivät jää turhan kauan etsijän ja epäilijän kannalle.”

Pekka Ervast jatkaa: ”Mutta kun tietäjähminen sellaisia ihmisiä katselee, hän tietysti ajattelee: ’Kuinka kauan te oikeastaan aiotte tuossa viipyä; miksi ette nouse sumusta valoon?’ Eikä meidän ihmisten tarvitse vaeltaa tuollaisessa sumussa, niin kuin ei tarvitse viipyä pimeydessä, vaan pääsemme aamuiseen sumuun, josta sitten

voimme nousta ylös vuorelle ja tulla päivän valoon. Sen tähden tietäjä surkuttelee epäilijöitä ja ajattelijoita, jotka viihtyvät suossa ja sumussa. Ja hän voi olla niille, jotka etsivät, paljon ankarampi kuin niille, jotka elävät pimeydessä. Heille hän selvemmin näyttää missä tie kulkee ja missä on totuus.”

”Tietäjähminen näkee, että on olemassa kolmaskin joukko ihmisiä, ja se joukko lienee kaikista pienin. Ne ihmiset ovat niitä, jotka ovat tulleet valoon, jotka siis ovat heränneet totuuden tietoon. He eivät silti ole totuuden tietäjiä missään absoluuttisessa merkityksessä, vaan ovat saaneet langan päästä kiinni, he ovat tulleet valoon, vaikka se valo olisi kuinka pieni tahansa. Ja heidän tehtävänsä on kasvaa valossa, tiedossa ja kulkea eteenpäin sillä tiellä, joka vie valoon. Näitä ihmisiä kohtaan, jotka jo ovat päässeet valoon, on tietäjähminen tietysti kaikista suvaitsemattomin, sillä hän näyttää heille sangen jyrkästi, mistä tie kulkee, eikä soisi, että he ollenkaan horjuisivat. Se tie on kuin partaveitsi, se on kuin nuoralla kulkemista, ja sen tähden on hyvin vaarallista, jos siltä tieltä astuu syrjään. Siksi on totuuden tietäjä kaikista suvaitsemattomin heitä kohtaan ja näyttää totuuden selvästi ja vaatii, että niiden, jotka ovat astuneet valoon, pitää nähdä, missä valo on ja mistä tie kulkee.” Näin Pekka Ervast.

Tämän pitkäkhön sitaatin tarkoituksena ei ole lainkaan väittää, että meissä ihmisyiden tunnustajissa tuo valo, josta P. E. puhuu, kovinkaan kirkkaasti vielä tuikkisi, siitä ei ole kysymys, mutta Martan työtä siinä hyvin kuvataan. Hänen kannaltaan katsoen me hänen ympärillään olevat veljet kaikessa puutteellisuudessammekin muodostamme sen inhimillisen aineksen, josta on tarkoitus kasvattaa edes jonkinlaisia työntekijöitä kristosofian työsaralle. Siksi Martta on aina niin kokonaisvaltaisesti laittanut itsensä likoon sen puolesta, että osaisimme olla hairautumatta vuorisäärnan ihanteiden teiltä itsekkyyden ja henkisen laiskuuden syövereihin.

Martan työ ulkonaisessa puolessaan oli puhumista. Hän avasi ihanteellisia näköaloja tulevaisuuteen siten innostaen ja rohkaisten, hän selvitteli erilaisia pulmakysymyksiä, joita itse kunkin veljen elämässä ja pyrkimyksessä vastaan tuli. Välillä Martta napakkaakin äänensävyä käyttäen puhalteli pois niitä itsekkyyden pilviä, joita

tajuntojen taivaalle pyrki kerääntymään. Silloin hän toimi kuin pyhä henki, josta on sanottu, että se 'nuhdellen vakauttaa'. Tätäkin, ehkä kaikkein vaikeinta työtä, Martta todella aika ajoin joutui tekemään, sillä tunnettua on, että ihmisen lähtiessä henkisen pyrkimyksen tielle ei pimeä maailma jää toimettomaksi. Samaan aikaan, tai ehkä hieman myöhemmin, kun ihminen herää tavoittelemaan parempaa, herää pyrkijän sielussa myös hänen vanha karmallinen painolastinsa noita hyviä pyrkimyksiä vastustamaan. Siitä johtuvia kamppailuja joutui Martta oppityttöjensä ja -poikiensa elämässä näkijänkatsellaan havaitsemaan ja myös olemuksessaan kokemaan, sillä hengen elämän luonteeseen kuuluu, ettei pyrkijän sielussa nouseva karmallinen vastustus kohdistu vain häneen itseensä, vaan myös pyrkijätovereihin ja voimakkaimmin juuri hengen edustajaan, totuuden tietäjään. Olemme kaikki tajuntamme ja auramme puolesta toistemme yhteydessä, ja ajatukset ovat olioita kuten P. E. opettaa: ajatuksillamme ja muilla näkymättömillä sielunvoimillamme vaikutamme toinen toisiimme, halusimme tai emme. Pyrkijän olemuksessa oleva vanha karma, itsekkäät tavat ja tottumukset, on kuin harmaa, elävä möykky, jolla on ikään kuin oma tajunta, ja tuo oikeastaan ihmiselle aivan vieras tajunnallinen todellisuus koettaa pitää ihmistä vallassaan, jottei se itse kuihtuisi ja kuolisi, kuten tapahtuu, jos pyrkijä pitää kiinni vuorisaarnan ihanteista ja ratkaisee elämänsä ongelmat siihen suuntaan. Näitä asioita P. E. selvittelee esim. kirjassaan *Jeesuksen salakoulu*. Pahin vastus tuolle pyrkijän karmalliselle möykylle on juuri totuuden tietäjän rakkautta ja hyvää tahtoa uhkuva olemus; edustaahan totuuden tietäjä kaikkea sitä, mitä vanha karma vastustaa. Ja kun tietäjä sulkee pyrkijän sydämeensä häntä auttaakseen, joutuu hänkin auttamatta vastatusten pyrkijän vanhan karman kanssa, joka tuottaa tietäjälle tuskaa ja kärsimystä. Hänen vapaaehtoinen kärsimyksen kantamisensa puolestaan helpottaa pyrkijän tilannetta, niin että tämä saa hieman levätä ja kerätä voimia jaksakseen jatkaa eteenpäin. Kun siis tietäjä elävällä sanallaan valaisee pyrkijän tukkoista tajuntaa, ei kyse ole vain ulkopuolisesta ohjauksesta, vaan tietäjä joutuu samalla ottamaan osan pyrkijän taakasta itseensä, ja tämä on seikka, jota emme aina

ole osanneet ja osaa kyllin hyvin tiedostaa. Tietysti jokainen ihminen joutuu lopulta itse karmalliset esteensä voittamaan, sillä sijaissovitus ei ole, mutta mahdollisuudet onnistua ovat aivan toiset, jos on tilaisuudessa käymään kouluaan todellisen tietäjän hengen katveessa.

Tietysti tällainen opettajan ja pyrkijän välinen auttamis- ja yhteistyösuhde on varsinaisesti mahdollinen vain niin kauan kuin pyrkijä todella sisimmässään tahtoo kulkea hengen tiellä, vaikka tekeekin virheitä ja lankeaa ansoihin. Tilanne muuttuu kokonaan, jos pyrkijä sisässään ratkaisee toiseen suuntaan ja jättää varsinaisen pyrkimyksensä. Silloin ei tietäjäkään voi häntä samalla tavalla auttaa, sillä hän kunnioittaa toisen ihmisen tahtoa eikä millään pakkokeinolla puutu toisen ihmisen elämään. Tietäjä auttaa pyrkijää vain niin kauan, kuin hänellä on siihen ikään kuin lupa pyrkijältä, joka puolestaan tulee ilmi tämän asenteessa. Tässä suhteessa Marttakin on aina ollut erittäin tarkka.

Aavistella vain voi, kuinka tärkeää aikaa ovat ne vuodet ja vuosikymmenet, jolloin julkisessa elämässä toimii todellinen totuuden tietäjä. Se on mitä suurimmassa määrin etsikkoaikaa kaikille totuutta etsiville yksilöille ja henkisille liikkeille.

Jotenkin näin voisi kuvata Martan näkyvää työtä niiden keskuudessa, jotka oivalsivat hänellä olevan iankaikkisen elämän sanat, Uuden Testamentin puhetapaa käyttäakseni. Tosin tässä sivuttiin myös työn sisäistä, silmälle näkymätöntä puolta, sillä opettajan sielussa tapahtuva kärsimyksen kantaminen ei kovin helposti näy ulospäin. Sisäiseen työhön ja tietoon kuuluu myös puoli, joka Martan kohdalla on ollut leimaa antava. Se on kaikkien ihmisten kohtaaminen ja kohteleva yksilöinä. Jotenkin Martta on aina tiennyt, miten ja millä sävyllä kullekin pyrkijälle ja vieraammallekin ihmiselle on puhuttava, jotta auttaminen onnistuisi parhaiten. Hän ei siis kohtele ihmisiä muodollisesti samalla tavoin, vaan aina jokaisen tarpeen ja vastaanottokyvyn mukaan. Yhteistä kaikille tapauksille on vain tuo jo mainittu perimmäinen motiivi eli rakkaus ja halu auttaa.

Eräs puoli henkisen tietäjän työstä, joka vielä enemmän on katseiltamme salassa, on kansallisella tai kansainvälisellä tasolla

tapahtuvat poliittiset ratkaisut, joilla on suuri vaikutus ihmisten elämään. J. R. Hannulan esim. kerrotaan kantaneen kovasti huolta siitä, että Suomi saisi sotakorvauksensa maksetuksi Neuvostoliitolle. Tämä epäilemättä siksi, että olisimme kansana karmallisesti vapaampia kehittämään elämäämme uuteen rauhanomaiseen suuntaan sotaseikkailujen jälkeen. Tietäjien osuus maailmantapahtumissa ei tietysti ole puoluepoliittista tai itsekkään kansallista intoilua, vaan huolen kantamista ja vaikuttamista sen puolesta, että asiat sujuisivat kaikkien ihmisten kannalta parhaalla tavalla. Myös tämä puoli on Martan työssä edustettuna, ja siitä ovat ympärillä olevat joskus voineet saada viitteitä.

Hammaslahdessa jatkui tietysti myös normaali tempelityö, eli joka ilta kokoontuttiin olohuoneeseen, luettiin otteita kirjoista ja keskusteltiin. Martan osuus keskusteluissa oli suuri, ja hänen työtapansa oli, että hän puhui kirjaa apunaan käyttäen. Hänellä oli joko P. E:n ja J.RH:n kirja, josta hän luki otteen ja kommentoi sitä, luki taas otteen, ehkä vain pari lausetta ja kommentoi jälleen jne. Näin hän perehdytti paikalla olevia kristosofiseen kirjallisuuteen painottaen sitä, että tärkeämpää kuin lukea yhdellä kerralla määrällisesti paljon on mietiskellä lukemaansa, jottei opetusten tutkiminen jäisi muodolliseksi, vaan että niistä jotain omaksuttaisiinkin.

Hammaslahdessa alkoi myös kristosofiselta ajalta tuttu opiskelutyö, eli talvisina maanantai-iltoina saapuivat Hammaslahteen myös Joensuussa asuvat veljet yhteiseen opiskeluun alkumietiskelyineen ja pöytäkirjoineen. Joskus oli tietysti mukana väkeä kauempaakin: Ahosenniementä, Varkaudesta, Joroisista jne. Martan koti muodostuikin työkeskukseksi, jossa ihmisiä eri puolelta Suomea kävi opetusta saamassa.

Uuden liiton ja vielä enemmän Suuren Maailmanuskonnon henkeen kuuluu ehdoton väkivallattomuus, kaikinpuolinen taistelemattomuus. Tämä periaate oli luonnollisesti Martan työn

kulmakivi, joka jo edellä tuli esiin hänen suhtautumisessaan ympärillään oleviin ihmisiin. Taistelemattomuus ja luopuminen on useitakin kertoja tullut Martan elämässä vastaan myös taloudellisten arvojen suhteen silloin, kun oikea, hengen mukainen menettely on niin vaatinut.

Loppuvuodesta 1979 Martta sai kirjeen kansaneläkelaitokselta, jossa hänen alle tuhannen markan suuruinen eläkkeensä uhattiin lakkauttaa. Ehtona eläkkeen jatkumiselle olisivat uudet testit, joissa Martta altistettaisiin allergiaa mahdollisesti aiheuttaville aineille. Martalla oli kuitenkin huonoja kokemuksia tuon kaltaisista testeistä, ja hän katsoi niiden olevan vahingollisia eetteriruumiille ja näin vaikeuttavan hänen työtään. Martta katsoi myös, että terveysviranomaisilla oli jo tarpeeksi tietoa hänestä. Niinpä hän kirjoitti sekä KELA:aan että sairaalan ylilääkärille, ettei saapuisi testeihin. Hänelle oli kyseisessä sairaalassa varattu tutkimusaika. Martalle myönnettiin eläkettä vielä kaksi kuukautta eli tammikuulle 1980 sekä hieman asumistukea.

Tämä oli eräs niistä tilanteista, joissa hengen elämän välttämättömyys vaati taloudellisista eduista luopumista. Martta valitsi mieluummin taloudellisen epävarmuuden, kuin että olisi vaarantanut työkykynsä. Vaatii tietysti viisautta nähdä, milloin tämänkaltainen ratkaisu on syytä tehdä milloin ei. Minkäänlainen umpimähkäinen yltiöpäisyys ei ole paikallaan. Sellaisesta olisi työlle haittaa vastakkaisista kuvitelmissa huolimatta. On muistettava, että taloudellisetkin arvot ovat karman ihmiselle suoma talentti, joka on asetettava hengen palvelukseen. Joskus vain kuitenkin on tilanteita, joissa luopuminen on paras tapa opettaa sekä näkymätöntä että näkyvää maailmaa.

Hammaslahden aikaan sisältyy myös eräitä muita henkisen työn aloitteita. Sellainen oli mm. Pekka Peltolan toimesta avattu adressi, joka sisälsi Pekka Ervastin ehdotuksen Suomen uudeksi perustuslaiksi sota- ja väkivaltakysymyksessä. Adressin saivat allekirjoittaa kaikki täysi-ikäiset Suomen kansalaiset, jotka

perustuslakiehdotusta kannattivat. Ensimmäinen allekirjoittaja oli Martta.

Maaliskuussa 1980 alkoi ilmestyä Väinämöinen, Pekka Ervastian elämänymmärrykselle perustuva vuorisaarnajohtoinen aikakauslehti, toimittajanaan Erik Gullman. Ensimmäinen numero ilmestyi 12.3.1980.

10.2.1980 Vietimme Ahosenniemellä Martan 50-vuotisjuhlaa. Paikalla oli noin 60 henkeä, ja paljon ohjelmaa esitettiin, joissa tuli esiin rakkaus ja kiitollisuus päivänsankaria kohtaan. Martta toi omasta puolestaan esille, että vaikka nyt olikin hänen persoonallinen juhlapäivänsä, oli tilaisuus kuitenkin omistettu veljeyden rakentamiselle ja henkiselle työlle. Martta koki juhlan kuin kirkastuksena ja lausui, että kirkastusta seuraa kulku Golgatalle ja siksi kaikkien tulisi olla etenkin pääsiäiseen asti ja tietyksi sen jälkeenkin mahdollisimman paljon ja voimakkaasti kiinni kristushengessä ja veljeydessä, sillä meiltä tultaisiin kysymään veljeshenkeä. Juhlassa oli mukana myös muutamia kristosofiveljiä, joiden kanssa Martalla oli intensiivinen ja vakavasävyinen keskustelu.

Joulut, uudetvuodet ja pääsiäiset vietettiin niinkään Ahosenniemellä ja ne muodostuivat antoisiksi veljesjuhliksi runsaine ohjelmineen. Ne olivat organisoitumista ja rakentumista, kristosofisen elämänymmärryksen sisäistämistä. Esim. pääsiäissunnuntaina 6.4.1980 oli koolla noin 50 henkeä ja temppeleiltä pidettiin useammassa jaksossa, niin että sitä päivän ja illan mittaan kertyi yhteensä seitsemän ja puoli tuntia. Martalta sellainen urakka vaati paljon, mutta toisaalta kuulijoiden innostus ja taiteelliset esitykset ilahduttivat ja inspiroivat häntä jaksamaan.

Paitsi että Martta innosti ja kannusti työhön antaen uusia ideoita, hän myös toimi siten johdonmukaisesti, että antoi meille vapautta yrittää. Martan lempilauseita olikin tuohon aikaan, että ”ei pidä sulkea puivan härän suuta”. Tässäkin näkyy hänen viisas menettelynsä, sillä jos hän olisi vain estellyt sanoen, että odotelkaa nyt niin ja niin monta vuotta, kunnes olette ns. valmiita mitään tekemään, olisi intomme voinut lopahtaa kesken kaiken. Huolimatta

kaikesta raakilemaisuudestamme rohkaisi Martta meitä lähtemään valistustyöhön tietäen, että erehtyminen on hyvä opettaja eikä monia asioita tajua ilman omaa kokemusta. Tietysti hän antoi neuvoja, kuinka tulee menetellä eri tilanteissa, ja näitä neuvoja olimme sitten tilaisuudessa soveltamaan. Oli kyllä tiedossamme, että Martta koko ajan joutui kantamaan sitä vastustavien voimien muuntotaakkaa, jota työstä aiheutui, ja siksi tietysti koetimme toimia niin, ettemme ainakaan tahallamme tai huolimattomuuttamme tuota taakkaa kasvattaisi. Itsenäistä vastuuta ei opi kantamaan, jos sitä ei saa harjoitella, ja tämän harjoittelun Martta käynnisti jo muutaman kuukauden kuluttua Ahosenniemelle muutostamme, ja harjoittelu jatkuu yhä.

Kuten jo aiemmin tuli mainittua, että niin tärkeä kuin Hammaslahden vaihe monine yrityksineen ihmisyyden tunnustajille olikin, olimme tyytymättömiä asumisjärjestelyimme. Mielissä oli toive, että tämä ns. hajaannusvaihe päättyisi ja löytäisimme suuremman yhteisen asuinpaikan ehkä jostain keskemältä Suomea, parempien liikenneyhteyksien varrelta.

Niinpä sitten keväällä 1981 lähetettiin Ahosenniemeltä tiedustelukirje laajalle Suomen kuntiin, löytyisikö jostain tarkoituksiimme sopivaa kiinteistöä.

Eräs kohdekunnistamme oli Konginkangas Keski-Suomessa, jossa tieto asunnonetsijöistä kantautui elokuvaohjaaja Mikko Niskasen korviin. Mikko Niskanen ottikin yhteyttä Ahosenniemelle ilmoittaen, että hänellä olisi tarjota vuokralle useita rakennuksia käsittävä kokonaisuus Käpykolo Konginkankaalla Kytänsalon saaren rannassa. 30.5. saapui Mikko ystävänsä Kalervo Lehtosen kanssa Ahosenniemelle vuokra-asiasta neuvottelemaan, mutta veljet siellä sanoivat varsinaisen päätöksentekijän asuvan Hammaslahdessa. Niinpä Mikko, Kalervo sekä Pekka Peltola ja Erkki Saarilehto läksivät samana päivänä Hammaslahteen ja Martta ja Mikko tapasivat ensimmäisen kerran keskustellen Käpykolon vuokrauksesta.

Keskustelussa syntyi yhteisymmärrys, ja kesäkuun alussa muutamat veljet, Martta heidän joukossaan, kävivät Käpykoloon tutustumassa. Paikka lumosi heti tutustujat luonnonkauneudellaan, ja he kertoivatkin, että olivat käyneet Xanadussa.

Pian Ihmissyyden tunnustajien toisten kesäkurssien jälkeen 16.6. klo 15.10 allekirjoitettiin sopimus, jolla Mikko Niskanen vuokrasi Käpykolon Martta Horjanderille 10 000 markan kuukausivuokraa vastaan. Uusi vaihe Ihmissyyden tunnustajien historiassa oli alkamassa.